



**POLITIET**

Sør-Øst politidistrikt



**SØR-ØST POLITIDISTRIKT**

# **Straffesaktall 2020 (Strasak)**



# Innhold

<b>1. Innledning .....</b>	<b>3</b>
<b>2. Kriminalitetsutvikling .....</b>	<b>4</b>
2.1. Generell utvikling.....	4
2.2. Utvikling for utvalgte undergrupper.....	5
2.3. Koronapandemien.....	6
<b>3. Ungdomskriminalitet .....</b>	<b>8</b>
<b>4. Straffesaksbehandling .....</b>	<b>10</b>

# 1. Innledning

Denne rapporten inneholder statistikk over anmeldte lovbrudd, kriminalitetsutvikling og straffesaksbehandling for 2020 sammenlignet med 2019, og de siste fem årene (2016-2020) i Sør-Øst politidistrikt.

I 2020 har det norske samfunnet og samfunnet for øvrig vært preget av koronapandemien og påfølgende smitteverntiltak. Dette påvirker også kriminalitetsbildet, politiets oppgaver og arbeidsflyt. Årets rapport inneholder et kapittel som omhandler pandemien spesielt, og om vi kan se utslag av den på straffesakstallene. I tillegg ser vi spesielt på ungdomskriminalitet.

Tallgrunnet i denne rapporten bygger på data fra politiets straffesaksregister (STRASAK), men vi opererer med to forskjellige uttrekk. Statistikk over anmeldelser og kriminalitetsutvikling (kapittel 2-3) omfatter straffbare forhold som har *gjerningssted* i Sør-Øst politidistrikt og som har *registreringsdato* i perioden 01.01.2016-31.12.2020. Det dekker kun kriminalitet som er anmeldt og altså kjent for politiet. Antall anmeldelser påvirkes av faktorer som publikums anmeldelsesvillighet, oppdagelsesrisiko, politiets kontrollvirksomhet, prioriteringer og registreringsrutiner. Disse faktorene varierer med type lovbrudd.

Statistikk for *straffesaksbehandling* (kapittel 4) bygger på data om saker som er ferdig behandlet. Det vil si at saken har *oppklaringsdato* i perioden 01.01.2016-31.12.2020. Registreringsdato kan være utenfor denne perioden. Videre bygger dette uttrekket på saker der Sør-Øst politidistrikt har ansvar for etterforskningen, og altså er *eierdistriktet*. Geografisk gjerningssted kan være utenfor distriktet.

For begge uttrekkene er data hentet ut pr. 12. januar 2020. Tallene er bevegelige og kan variere med uttrekk på ulike tidspunkt.

## 2. Kriminalitetsutvikling

### 2.1. Generell utvikling

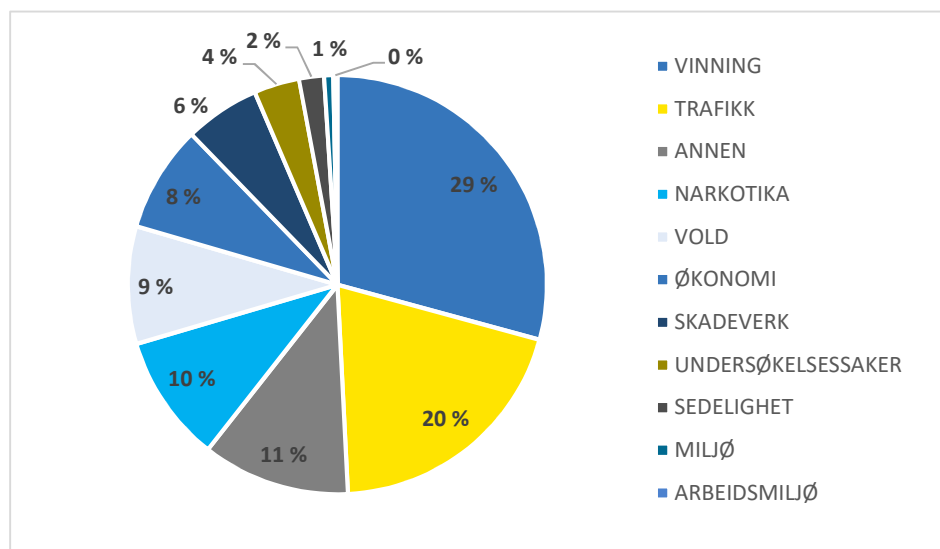
I 2020 ble det registrert totalt 38 451 anmeldelser med gjerningssted Sør-Øst politidistrikt. Antall anmeldelser totalt er omtrent likt som i 2019, men det har vært en nedgang de siste fem årene. Nedgangen har vært størst for narkotikarelaterte anmeldelser. Vi ser også en markant nedgang for vold, vinning og sedelighet siden 2016. For miljø saker ser vi en markant økning i antall saker særlig det siste året. Det kan ha sammenheng med tiltak og økt kontrollvirksomhet fra offentlige etater.

Det siste året har nedgangen vært størst for voldsrelaterte lovbrudd. Det kan hende at noe av denne nedgangen skyldes nedstengningen av samfunnet der blant annet skjenkesteder i lange perioder har hatt begrensede åpningstider og redusert skjenking. For narkotika ser vi en liten nedgang, mens antallet anmeldelser relatert til sedelighet og vinning er omtrent det samme som i 2019.

**Tabell 1 Anmeldte lovbrudd etter kriminalitetstype, 2016-2019**

Kriminalitetstype	År					Diff % 2016- 2020	Diff % 2019- 2020
	2016	2017	2018	2019	2020		
ØKONOMI	3055	3067	3353	3300	3171	3,8 %	-3,9 %
VINNING	13227	11051	11059	11151	11240	-15,0 %	0,8 %
VOLD	4344	3957	4176	3970	3488	-19,7 %	-12,1 %
SEDELIGHET	918	908	946	761	741	-19,3 %	-2,6 %
NARKOTIKA	6525	5455	4666	4012	3782	-42,0 %	-5,7 %
SKADEVERK	2145	2048	2055	2041	2229	3,9 %	9,2 %
MILJØ	215	167	133	168	269	25,1 %	60,1 %
ARBEIDSMILJØ	101	112	129	127	122	20,8 %	-3,9 %
TRAFIKK	8885	8015	7353	7308	7677	-13,6 %	5,0 %
UNDERSØKELSESSAKER	1757	1607	1663	1436	1348	-23,3 %	-6,1 %
ANNEN	4948	4603	4839	4473	4384	-11,4 %	-2,0 %
<b>Totalsum</b>	<b>46120</b>	<b>40990</b>	<b>40372</b>	<b>38747</b>	<b>38451</b>	<b>-16,6 %</b>	<b>-0,8 %</b>

**Figur 1 Anmeldelser 2020 etter kriminalitetstype**



Vinningskriminalitet utgjør den største andelen av alle anmeldelsene. Dernext kommer trafikkrelaterte anmeldelser. Det fremgår av figur 1. Når det gjelder narkotika og trafikklovbrudd gjenspeiler antallet anmeldelser i stor grad politiets aktiviteter og prioriteringer, og sier mindre om omfanget av lovbrudd som faktisk finner sted i distriktet. Det er viktig å være oppmerksom på når en skal tolke disse tallene.

Det er også andre grunner til at antallet anmeldelser ikke nødvendigvis gir et riktig bilde av forekomsten av lovbrudd. Publikums tilbøyelighet til å anmelde er gjerne høy ved tyveri av verdifulle gjenstander eller annen vinningskriminalitet når den fornærmede ønsker forsikringsutbetaling. Så er tilbøyeligheten lavere for lovbrudd hvor ofre føler stor skam eller ikke ønsker å gjenoppleve hendelsene, for eksempel når det gjelder vold i nære relasjoner eller overgrep. Slike mørketall utgjør et stort og viktig problem også i tolkningen av nedgangen i anmeldelser. Det kan være et uttrykk for reell nedgang i lovbrudd. Det kan også hende at folk har høyere terskel for å anmelde nå enn tidligere. Fordi levestandarden øker slik at folk ikke bryr seg like mye tyverier, at en ikke har tiltro til at politiet etterforsker saken, eller en oppfatning av at politiet ikke er tilgjengelig for befolkningen osv. I tillegg kan samfunnsmessige endringer som at heleriledet som kan knyttes til vinningstyverier har falt bort de siste årene.

Undersøkelser basert på selvrapporing kan kaste noe mer lys over problematikken rundt mørketall. De fanger opp personer som blir utsatt for lovbrudd, men som ikke anmelder disse til politiet. I følge SSBs levekårsundersøkelse fra 2018 har andelen av befolkningen som blir utsatt for vold, trusler eller skadeverk sunket fra 16,9 prosent i 1997 til 9,0 prosent i 2018. Denne trenden underbygger en tolkning om at nedgangen i anmeldelser er reell, i hvert fall når det gjelder denne typen kriminalitet.

De siste årene har politiet i økende grad hatt fokus på å forebygge kriminalitet. Det er vanskelig å måle effekter av forebyggende tiltak, men hensikten er å redusere forekomsten av lovbrudd.

## 2.2. Utvikling for utvalgte undergrupper

Kriminalitetstypene i tabell 1 er relativt grove kategorier. Politidirektoratet har laget en finere inndeling der disse er brutt ned i undergrupper med mer sammenlignbare saker. Tabell 2 viser utviklingen for noen av disse undergruppene samt for noen få utvalgte statistikkgrupper innenfor disse undergruppene.

**Tabell 2 Anmeldte lovbrudd etter utvalgte undergrupper, 2016-2019**

Antall saker	År					Diff % 2016-2020	Diff % 2019-2020
	2016	2017	2018	2019	2020		
<b>Undergrupper</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>	<b>2016-2020</b>	<b>2019-2020</b>
Alvorlig økonomisk kriminalitet	737	797	724	745	682	-7,5 %	-8,5 %
Annen økonomisk kriminalitet	2318	2270	2627	2555	2486	7,2 %	-2,7 %
Grovt tyveri	1865	1196	955	781	687	-63,2 %	-12,0 %
<i>Grovt tyveri bolig/hytte (0921/0922)</i>	731	504	441	428	410	-43,9 %	-4,2 %
<i>Grovt tyveri næring (0917/0918)</i>	303	199	155	143	117	-61,4 %	-18,2 %
Ran	68	42	48	60	109	60,3 %	81,7 %
Annen vinningskriminalitet	11294	9813	10056	10310	10444	-7,5 %	1,3 %
<i>Tyveri av sykkel (0909)</i>	1797	1613	1778	1796	2351	30,8 %	30,9 %
Mishandling i nære relasjoner	380	369	316	294	365	-3,9 %	24,1 %
Annen vold	3950	3572	3841	3658	3102	-21,5 %	-15,2 %
Voldtekt	238	239	258	194	191	-19,7 %	-1,5 %
Seksuell omg og voldtekt av barn u/16 år	396	345	306	304	279	-29,5 %	-8,2 %
Andre seksuallovbrudd	284	324	382	263	271	-4,6 %	3,0 %
Doping- / narkotikaovertr. / narkotikaovertr.	6406	5313	4530	3907	3646	-43,1 %	-6,7 %
Grov doping-/narkotikaovertr.	119	142	136	105	136	14,3 %	29,5 %
Forfalskning/uriktige oppl./unndr.	736	630	596	528	490	-33,4 %	-7,2 %
Hatkriminalitet	26	20	28	30	25	-3,8 %	-16,7 %
Orden	2863	2774	2801	2839	2710	-5,3 %	-4,5 %

Den største prosentvise økningen fra 2019 til 2020 ser vi for antall ran. Det ser ut til at en del av denne økningen skyldes ran begått av unge (pluss/minus 18 år) mot andre unge. De fleste ran begås i byene. I tillegg ser vi en økning i antall anmeldelser knyttet til arbeidsmiljø/miljøkriminalitet og antall sykkeltyverier. Sykkeltverier utgjør en stor andel av anmeldelsene i kategorien "Annen vinningskriminalitet". Trekker vi ut sykkeltyveriene blir prosentvis økning for denne kategorien ganske annerledes. Da får vi en nedgang på 14,6 % fra 2016-2020 og en nedgang på 4,9 % fra 2019-2020.

Selv om det har vært en nedgang i voldsrelaterte anmeldelser generelt fra 2019 til 2020, ser vi en økning for mishandling i nære relasjoner. Det har vært en bekymring for at nedstengningen av samfunnet har gjort forholdene vanskeligere for dem som lever med vold i hjemmet, men også at slike saker blir vanskeligere å fange opp. Igjen er det store mørketall på dette området og vanskelig å si noe om forekomsten av faktiske hendelser basert på anmeldelser. Antallet anmeldelser for denne typen saker er imidlertid noe høyere enn i 2019. Se mer om dette i avsnitt 2.3.1.

Videre er som nevnt tall for sedelighetslovbrudd omtrent de samme i 2019 som i 2020, men antall anmeldelser for seksuell omgang og voldtekt av barn noe lavere i 2020. Det er igjen vanskelig å si om dette skyldes lavere forekomst eller høyere mørketall.

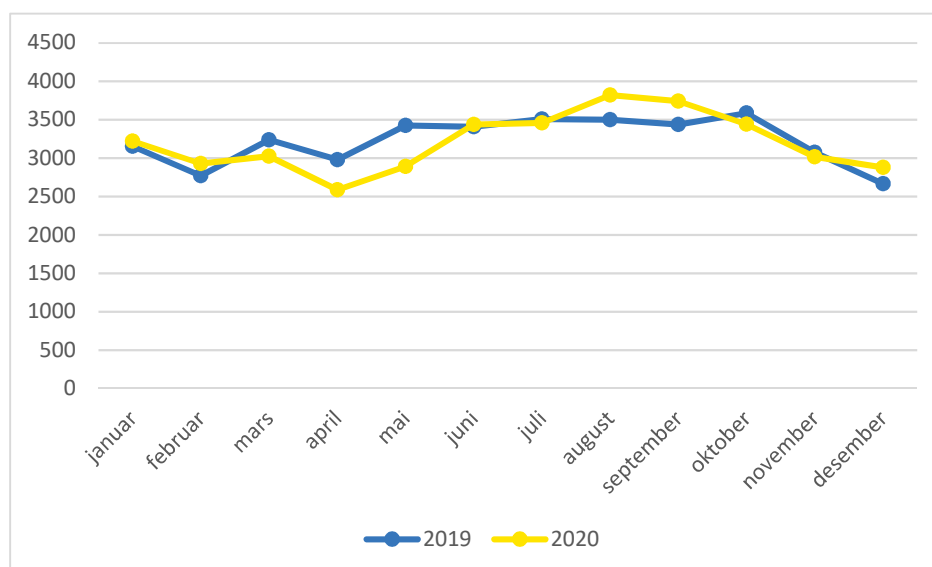
Når det gjelder grove doping- og narkotikaovertridelser ser vi en økning i antall saker fra 2019 til 2020 til tross for en generell nedgang i narkotikasaker. Det tyder på at politiet prioriterer å etterforske de grove narkotikasakene.

I løpet av 2020 har det vært to drap i Sør-Øst politidistrikt. Det ene fant sted i Sandefjord og det andre i Drammen.

## 2.3. Koronapandemien

Året 2020 har vært preget av koronapandemien. Mye av det norske samfunnet ble stengt ned i perioden mars-april. Det har også vært andre perioder der smitteverntiltak har lagt sterke føringer på reisevirksomhet, næringsdrift, arbeid- og fritidsaktiviteter. Politiet har fått andre oppgaver og har også måttet løses eksisterende oppgaver på andre måter. Pandemien påvirker også kriminalitetsbildet der antall anmeldelser i perioder har vært tydelig lavere i 2020 enn i 2019 selv om tallene for årene som helhet ikke er så forskjellige.

**Figur 2 Antall anmeldelser pr. måned i 2019 og 2020**

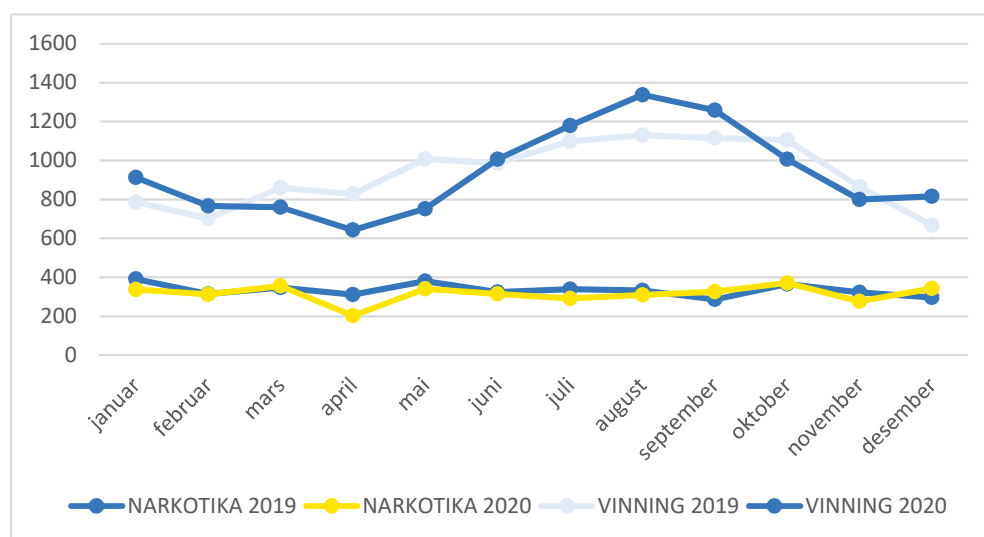


Ser vi på alle anmeldelser under ett, var antallet tydelig lavere under den første nedstengningen i perioden mars/april i 2020 sammenlignet med tilsvarende periode i 2019. Så økte antallet anmeldelser utover sommeren og har endt på omtrent samme nivå som i 2019 for hele året totalt sett.

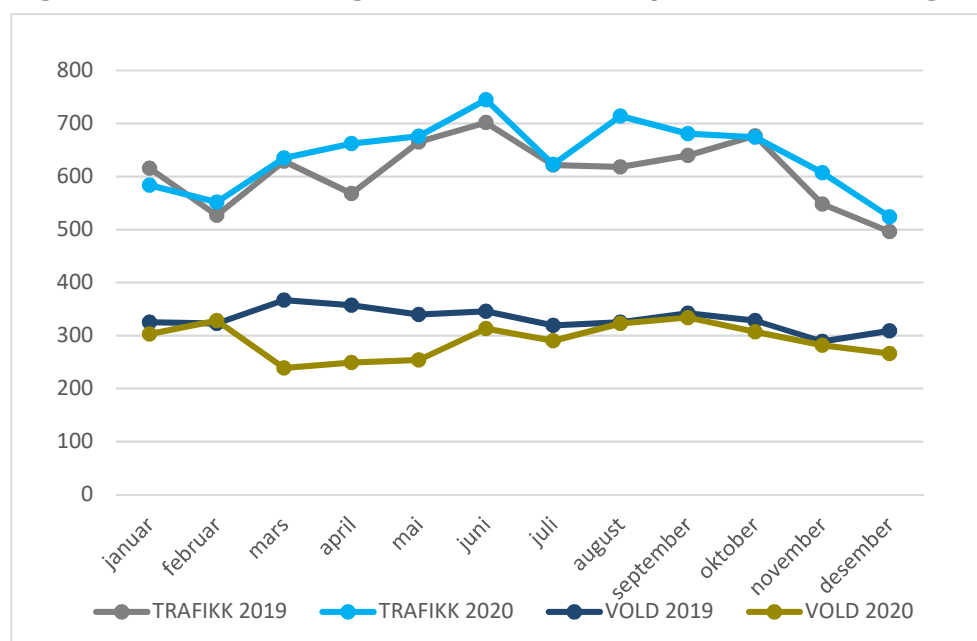
Vi ser stort sett igjen det samme mønsteret også når vi ser på de største kriminalitetstypene målt etter antall lovbrudd. For både vinning, vold og narkotika var det under nedstengningen i mars/april lavere antall anmeldelser enn i tilsvarende periode i 2019. For trafikkløvbrydd er ikke dette mønsteret like tydelig.

I året som kommer forventer politiet en økning i anmeldelser for økonomisk kriminalitet knyttet til blant annet misbruk av tilskuddsordningen til næringslivet i kjølvannet av pandemien. Det er imidlertid for tidlig å si noe om dette nå.

**Figur 3 Antall narkotika og vinningsanmeldelser pr. måned, 2019 og 2020**



**Figur 4 Antall trafikk og voldsanmeldelser pr. måned, 2019 og 2020**

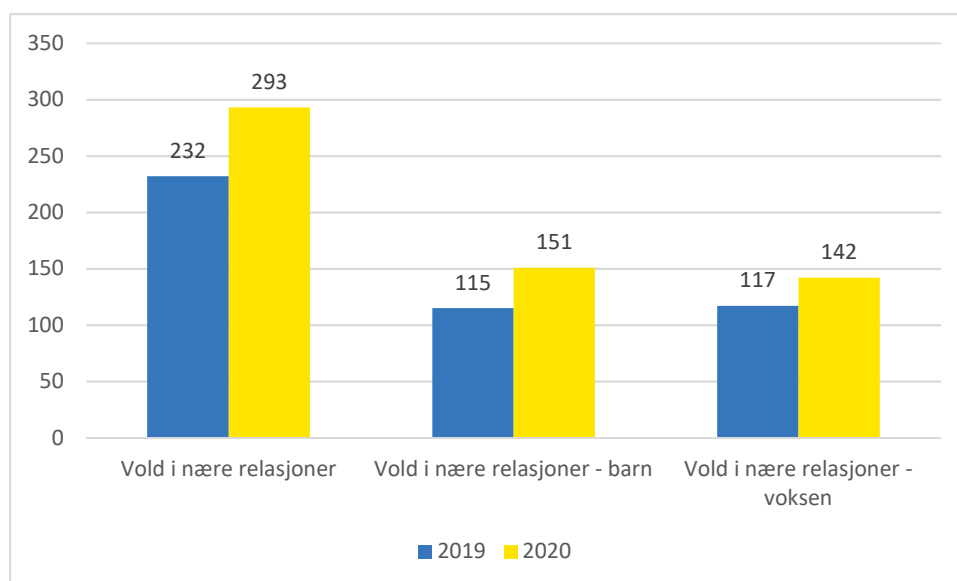


### 2.3.1. Vold i nære relasjoner under pandemien

Det har vært knyttet særlig oppmerksomhet til hvordan nedstengningen av samfunnet påvirker vold i nære relasjoner. Figuren under viser antall anmeldelser for koder knyttet til vold i nære relasjoner i perioden 12.03-31.12 sammenlignet med samme periode i 2019. For å skille ut saker der barn er involvert har vi summert opp antallet saker som behandles i distriktet. Dette er saker der barn er direkte fornærmede eller fornærmet som vitne.

Antallet anmeldelser for denne typen saker har økt. For saker som gjelder barn er økningen på omtrent 30 % og for saker som gjelder voksne er den på omtrent 20 %.

**Figur 5 Antall anmeldelser vold i nære relasjoner 12.03-31.12**



### 2.3.2. Koronalovbrudd

I løpet av 2020 har det blitt registrert 60 anmeldelser av lovbrudd knyttet til korona med gjerningssted i Sør-Øst politidistrikt. Disse handler i hovedsak om brudd på karantene og andre smittevernregler, samt noen få saker innen økonomisk kriminalitet knyttet til lønnskompensasjon og sykepenger. 29 % av sakene er påtaleavgjort pr. 01.03.2021 og 75 % av sakene har fått en oppklaringskode. Det har vært flest slike saker i Grenland (15) og Drammen politistasjonsdistrikt (11).

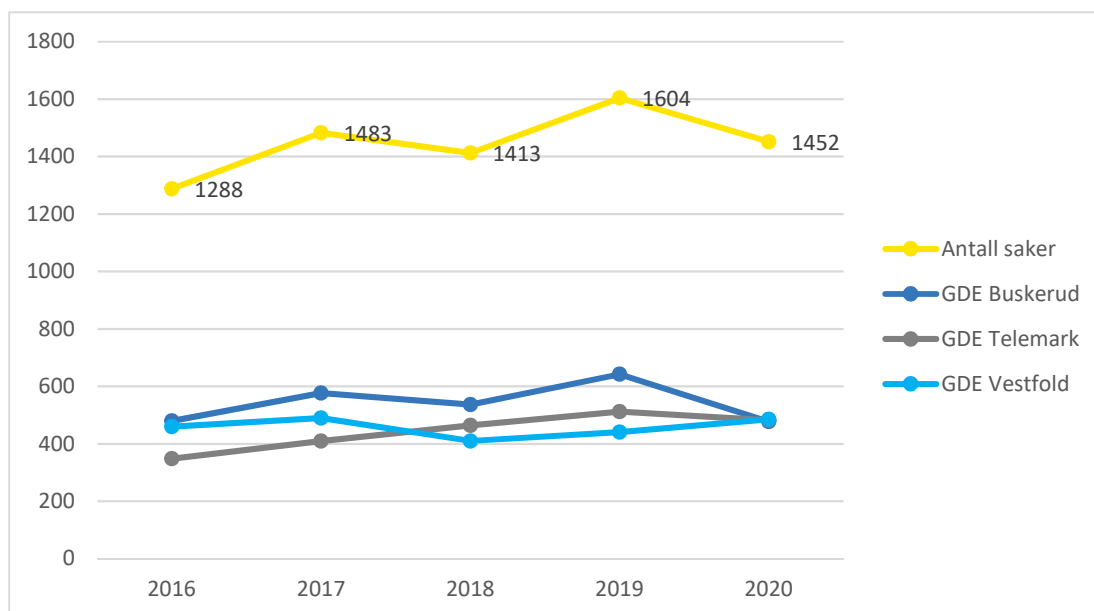


### 3. Ungdomskriminalitet

Ungdomskriminalitet er et prioritert område i Sør-Øst politidistrikt. Å forhindre at ungdom begår kriminalitet og hurtige reaksjoner ved lovbrudd er en viktig forbyggende strategi. I dette kapitlet følger statistikk over *antall saker* der ungdom under 18 år er siktet, mistenkt eller domfelt for en straffbar handling. I én sak kan det være flere personer involvert og altså flere straffbare forhold. Videre kan de samme personene være involvert i flere saker. Antall saker gjenspeiler ikke direkte antall ungdom som har vært siktet, mistenkt eller domfelt for straffbare forhold.

Det har i hovedsak vært en økning i antall saker fra 2016-2019, men en liten nedgang igjen fra 2019 til 2020. Det kan ha sammenheng med smittevernstiltakene i 2020. Nedgangen har vært særlig stor for anmeldelser knyttet til narkotika og skadeverk.

**Figur 6 Antall saker ungdom under 18 år, 2016-2020**



**Tabell 3 Antall saker ungdom under 18 år etter kriminalitetstyper, 2016-2019**

Kriminalitetstype	2016	2017	2018	2019	2020	Diff % 2016- 2020	Diff % 2019- 2020
ANNEN	135	170	141	194	165	22,2 %	-14,9 %
MILJØ	5	5	2	4			
NARKOTIKA	262	249	231	296	202	-22,9 %	-31,8 %
SEDELIGHET	127	128	126	100	119	-6,3 %	19,0 %
SKADEVERK	108	135	94	115	86	-20,4 %	-25,2 %
TRAFIKK	178	189	203	168	227	27,5 %	35,1 %
UNDERSØKELSESSAKER	9	8	4	3	5		
VINNING	260	322	305	360	345	32,7 %	-4,2 %
VOLD	175	246	269	324	284	62,3 %	-12,3 %
ØKONOMI	29	31	38	40	19	-34,5 %	-52,5 %
<b>Totalsum</b>	<b>1288</b>	<b>1483</b>	<b>1413</b>	<b>1604</b>	<b>1452</b>	<b>12,7 %</b>	<b>-9,5 %</b>

## 4. Straffesaksbehandling

Under følger nøkkeltall for straffesaksbehandlingen i Sør-Øst politidistrikt de siste fem årene. Datagrunnlaget bygger på saker som har fått en *opplæringskode* i perioden 01.01.2016-31.12-2020. Registreringsdato kan være utenfor denne perioden. Videre bruker vi saker der Sør-Øst politidistrikt er *eierdistrikt* som innebærer etterforskningsansvar for saken. Gjerningssted kan være utenfor distriktet.

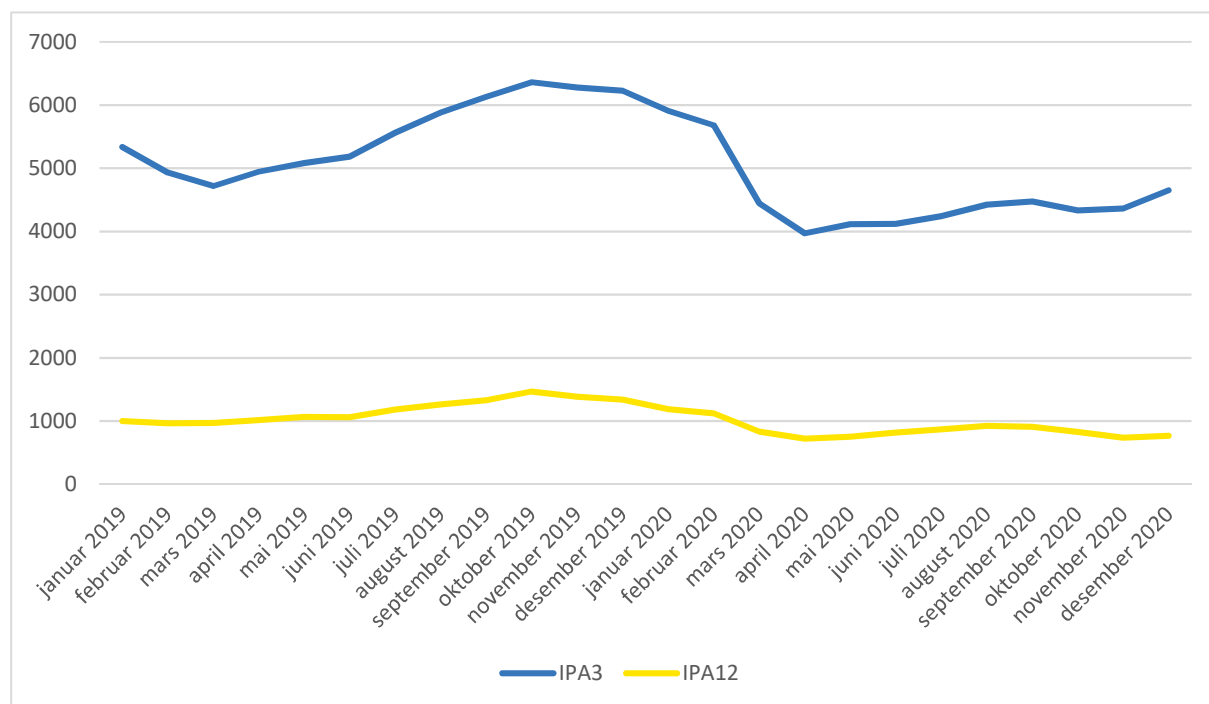
Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden på anmeldelsene har vært rimelig stabil de siste årene. Det samme gjelder andelen påtaleavgjorte saker. I likhet med antallet anmeldelser ser vi en nedgang i antall påtaleavgjorte saker, men andelen er omtrent stabil.

**Tabell 4 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid og påtaleavgjorte saker 2016-2020**

	2016	2017	2018	2019	2020
Gj.snittlig saksbehandlingstid	81	72	86	84	84
Antall påtaleavgjorte saker	23 575	18 462	18 409	17 648	18 507
Andel påtaleavgjorte saker	46,5 %	45,5 %	43,4 %	44,1 %	44,8 %
Gj.snitt saksb.tid ikke-opplarte saker	63	60	64	62	57
Gj.snitt saksb.tid opplarte saker	100	86	110	108	114

Figur 6 viser antall restanser pr. måned fra januar 2019-december 2020. Vi ser en nedgang både for restanser over 12 måneder og over 3 måneder. Dette er saker eldre enn 3 måneder og eldre enn 12 måneder som ikke er påtaleavgjort. Nedgangen er særlig markant for restanser over 3 måneder. Ved utgangen av desember 2020 hadde Sør-Øst politidistrikt 4651 slike saker. Det er en nedgang på 25 % sammenlignet med samme tidspunkt i 2019. Prosentvis nedgang er på omtrent samme nivå som tallene nasjonalt.

**Figur 7 Restanser januar 2018-december 2019**



Politidirektoratet uttaler at nedgangen i restanser skyldes at det er påtaleavgjort flere saker enn hva som er anmeldt i samme periode, og at det i deler av pandemiperioden har vært en nedgang i antall anmeldelser sammenliknet med tidligere år. Nedgangen skyldes også at politiets påtalejurister fikk bedre tid til å påtaleavgjøre saker i en periode på grunn av nedgang i rettsoppmøter. Dette har imidlertid medført restanser i saker som skal behandles i domstolene og både politiet, høyere påtalemyndighet og domstolene vil ha fokus på å håndtere utfordringen fremover.

Oppklaringsprosenten har vært relativt stabil de siste årene, men den varierer stort etter kriminalitetstype. Innenfor de fleste kriminalitetstyper har oppklaringsprosenten også vært stabil. Den svinger stort sett bare for saker innen miljøkriminalitet og arbeidsmiljø. For disse kategoriene er antall anmeldelser også lavt som gjør tallene mer utsatt for tilfeldige svingninger.

**Tabell 5 Oppklaringsprosent etter kriminalitetstype, 2016-2020**

	2016	2017	2018	2019	2020
ARBEIDSMILJØ	51,2 %	75,7 %	66,7 %	76,8 %	91,1 %
TRAFIKK	84,5 %	84,0 %	84,3 %	83,0 %	86,1 %
NARKOTIKA	87,0 %	83,7 %	81,9 %	81,6 %	80,3 %
ANNEN	74,0 %	73,8 %	72,5 %	70,9 %	68,5 %
SEDELIGHET	65,5 %	56,7 %	63,0 %	63,4 %	58,9 %
VOLD	56,1 %	53,4 %	56,3 %	58,5 %	57,3 %
MILJØ	55,5 %	38,7 %	56,2 %	38,6 %	47,9 %
ØKONOMI	31,7 %	36,3 %	36,4 %	40,9 %	46,2 %
UNDERSØKELSESSAKER	57,1 %	42,9 %	80,0 %	66,7 %	33,3 %
SKADEVERK	26,5 %	25,0 %	25,0 %	25,8 %	24,8 %
VINNING	26,3 %	25,0 %	21,1 %	21,9 %	24,0 %
<b>Totalt</b>	<b>57,2 %</b>	<b>55,2 %</b>	<b>53,4 %</b>	<b>53,6 %</b>	<b>54,3 %</b>